

LA POSSIBILITAT D'UNA ILLA

GIDEONSSON/LONDRÉ SOC VERTICAL DEL 29.6 A L'11.9.2018

CICLE COMISSARIAT PER ALEXANDRA LAUDO

Per a la breu memòria de la humanitat, és impossible imaginar que el mont Everest va ser el fons d'un oceà. Avui el considerem el "sostre del món" perquè té l'altitud més elevada, però hi va haver un temps en què estava cobert d'aigua.

Johan Redin en correspondència
privada amb Gideonsson/Londré

Aquest camí és el que prenc, per poder estar força segur de trobar-m'hi sol.

Elisée Reclus, *Histoire d'une montagne*

El cos humà funciona especialment bé en altituds similars a les del nivell del mar, en què hi ha una pressió atmosfèrica i un percentatge d'oxigen elevats. En bona part és per això que, al llarg dels segles, l'expansió i l'assentament dels humans sobre la superfície terrestre s'ha desenvolupat principalment segons una lògica d'horitzontalitat: s'han ocupat planícies i valls, s'han solcat mars per habitar illes, i moltes civilitzacions s'han establert en altituds properes a les del nivell del mar. Així i tot, l'ésser humà ha demostrat també un interès obstinat a conèixer, conquerir i, en la mesura que fos possible, ocupar aquells altres indrets que es despleguen sobre l'eix vertical del món: les muntanyes elevades, les profunditats marítimes... Tal com suggereixen Gideonsson/Londré, l'ansia colonialista que portà les nacions europees a dominar illes remotes derivà posteriorment en un ímpetu nacionalista per pujar muntanyes, un cop les possibilitats de conquerir horitzontalment el món ja s'havien reduït. Aquest "colonialisme vertical", però, sempre s'ha vist limitat per la inadequació física de l'espècie humana a les profunditats i altituds extremes. En muntanyisme, els indrets situats per damunt dels 8.000 metres es coneixen com a zones límit o zones de mort: són altituds en què el percentatge d'oxigen a la sang disminueix dràsticament i es fa molt difícil respirar. La zona de mort senyala, doncs, el límit del món en què les condicions per a la vida humana són favorables; més enllà d'aquesta delimitació, dins la zona de mort, a l'ésser humà li resulta difícil sobreviure.

Gideonsson/Londré han investigat els efectes que l'ésser humà experimenta en altituds molt elevades i com aquests potencien estats d'aïllament. Els artistes han pogut viure aquests efectes mitjançant la pràctica del muntanyisme i entrenaments en espais interiors en què se simulaven algunes de les condicions que es produeixen en aquestes zones límit. El seu projecte per a l'Espai 13 és una videoinstal·lació que explora la noció de verticalitat i que ens convida a pensar en les muntanyes més altes del món com a illes, partint del fet que moltes ho eren en origen i que algunes formacions muntanyoses elevades han esdevingut, funcionalment, illes terrestres. Els artistes suggereixen que, en realitat, és per l'horitzontalitat del mar que considerem que les muntanyes són muntanyes i les illes són illes, i que si obviéssim aquesta divisió marítima, les distincions entre aquests accidents geogràfics es difuminarien.

La instal·lació *Soc vertical* té com a element central una obra de videoart creada a partir de l'enregistrament d'un d'aquests entrenaments relacionats amb la verticalitat i les zones límit que els artistes han dut a terme. En aquest vídeo, filmat a un gimnàs, veiem la reiteració d'un exercici d'inversió corporal. L'artista s'agafa a una corda que penja del sostre, recolza lleument les cames sobre una barra i suspèn el seu cos cap per avall durant llargues estones, fins que defalleix i cau. Col·locar-se cap per avall és una acció que atempta contra la posició natural del cos i que, si es perllonga durant massa estona, causa la mort, de la mateixa manera que ho fa el fet d'estar massa temps en una zona límit d'alta muntanya. Algunes de les sensacions que el cos experimenta quan està cap per avall s'assemblen, de fet, a alguns dels efectes físics que provoquen les zones límit: embotornament, alteració de la visió i falta d'irrigació als peus, entre d'altres.

A banda de ser un entrenament físicament extenuant, l'acció que ens mostra el vídeo és també un exercici de declamació poètica, proper a l'*spoken word*. Mentre està cap per avall i la sang se li va acumulant al cap, l'artista lleigeix, amb una dificultat creixent, un text sobre el procés

d'ascendir una muntanya i els efectes físics que els humans experimenten en les zones límit; sobre qüestions relacionades amb la història del muntanyisme i també sobre la mort com a possibilitat o fins i tot com a temptació. Igual que l'acció filmada, el discurs és en si mateix una exploració de la noció de verticalitat, en aquest cas a través de la paraula. I no només pels continguts ja esmentats, sinó per la forma en què s'ha escrit i és llegit. Es tracta d'un text de prosa poètica d'estil assagístic, sintàcticament fragmentari, de frases curtes i sovint inconnexes, i que funciona segons una lògica acumulativa més que digressiva. El text i la forma de declamar-lo reflecteixen, d'alguna manera, el que podria ser una escriptura i una parla pròpia de la zona límit: extrema, fràgil, exempta de formalitats. En aquesta declamació dificultosa, el text es barreja a vegades amb els esbufecs i els gemecs que l'artista emet quan cau, i això dona lloc a una indistinció entre el discurs i aquestes altres expressions protolingüístiques.

A través del vídeo i els altres elements que conformen la instal·lació, els artistes reflexionen, des del concepte de verticalitat, sobre les relacions que l'home estableix amb el món. Amb un títol manllevat d'un poema de Sylvia Plath, la proposta de Gideonsson/Londré reafirma la verticalitat de l'ésser humà, la qual podria ser entesa com una manifestació de la seva condició cultural. Si pensem en la posició vertical de l'home com una derivació del bipedisme i com un avanç en el procés d'hominització, és fàcil concebre-la com un tret que diferencia l'*Homo sapiens sapiens* dels primats i altres espècies humanes anteriors, menys erectes i suposadament menys avançades. En el seu poema, Plath reafirma aquesta condició vertical de l'ésser humà, però també expressa la dificultat que deriva de la consciència d'aquesta singularitat i del fet de reconèixer-se, en cert sentit, com un subjecte diferent de la resta d'elements naturals que conformen el planeta: "Soc vertical. / Però preferiria ser horitzontal", ens diu Plath en uns versos inicials que expressen la complexitat filosòfica i física de ser un subjecte humà i que fins i tot suggereixen, indirectament, un cert desig de morir que els artistes també invoquen en el seu text. Aquest desig reapareix amb més força uns versos més endavant: "Per a mi és més natural, ajaguda. / Aleshores el cel i jo conversem obertament, / i seré útil quan definitivament m'ajegui". En el seu projecte, Gideonsson/Lon-

dré també manifesten aquesta dificultat de reconèixer-se com un subjecte humà, diferent en la seva verticalitat, i ho fan a través de la imatge metafòrica del cos vertical invertit (una posició també vertical, però insostenible). De la mateixa manera, la seva proposta ens parla de com aquestes zones límit, aquests extrems verticals del món, desafien i invaliden la verticalitat humana, molt més fràgil i modesta que la de les muntanyes.

A la sala hi ha altres elements que incideixen en el concepte de verticalitat i en la imatge del cos invertit, com ara una estructura per deixar les sabates que no s'ubica arran de terra, a prop dels peus, sinó al sostre, i en la qual els artistes han col·locat, també cap per avall, les seves botes de muntanya. Trobem, així mateix, unes escultures que representen una secció de la part superior dels seus caps i que recorden els cims d'unes muntanyes nevades. Tots dos artistes han situat l'escultura del seu cap a una determinada alçada de la paret, en correspondència amb la seva pròpia alçada. Aquest èmfasi en els extrems verticals del cos respon a un dels efectes físics que els humans experimenten quan estan sospesos cap per avall, una posició que provoca una sensació opressiva al cap i als peus. Distribuïts a l'espai hi ha alguns plíntons, uns artefactes que ens remetent a l'entrenament, però també, de forma simbòlica, a les illes i les muntanyes i a la idea d'ascensió. Per últim, en un indret de la sala s'exposa l'obra gràfica *The world at 26,247 feet* [El món a 26.247 peus], un mapa absolutament blanc amb catorze petits forats. La imatge respon a la idea d'imaginar un món seccionat a l'alçada que indica el títol, que és la que marca l'inici de les zones límit. En aquesta secció horitzontal, tot allò que queda per sota d'aquesta alçada ha desaparegut; només romanen els extrems verticalment més allunyats de la terra, com petits buits, com unes illes en un paisatge invisible.

Alexandra Laudo

—

Amb la col·laboració de:
Kallrör-Vassnäs Community Centre
Rafel Forga
Toby Lynas

#ILLAESP113

Fundació Joan Miró

 Barcelona

Fundació Joan Miró
Parc de Montjuïc
08038 Barcelona
T +34 934 439 470
info@fmirobcn.org

Amb la col·laboració de:

 Sabadell
Fundació

Amb el suport de:

 KONSTNÄRSNÄMNDEN